

Копетська Ю. О.

Taras Shevchenko National University of Kyiv

ENERGY RESOURCES OF THE ENTERPRISE: PROBLEMS OF THEORETICAL DEFINITION

Summary

In the article the problems of theoretical definition of the essence of the energy resources of the enterprise are investigated. It has been established that there is a permanent use of the definition of the essence of the category of "energy resources" as an object of macroeconomic regulation. The main differences of energy resources as the object of state regulation and management at the enterprise level are determined. Author's definition of energy resources of the enterprise is proposed.

Key words: energy sources, fuel and energy resources, energy management system, energy efficiency, energy.

УДК 330.3

Котьякалова-Литвин І. В.

Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»

АКСІОЛОГІЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

У статті проведено гносеологічний аналіз наукової категорії «фінансове забезпечення підприємства», а також узагальнено її ключові характеристики. Обґрунтовано взаємозв'язок між фінансовим забезпеченням, фінансовим потенціалом та розвитком підприємства. Сформовано авторське визначення фінансового забезпечення розвитку підприємства.

Ключові слова: фінансове забезпечення, фінансовий потенціал, розвиток підприємства, фінансування підприємства.

Постановка проблеми. Фінансове забезпечення є основоположною складовою функціонування підприємства, яке через оптимізацію джерел фінансування, механізмів акумулювання та перерозподілу фінансових ресурсів забезпечує розвиток економічної системи. Традиційно в науковій економічній літературі досить багато уваги присвячено дослідженню проблематики фінансового забезпечення, проте аналіз публікацій показує, що серед економістів досі існують досить багато розбіжностей в інтерпретації цього поняття. На наш погляд, це пов'язане з тим, що вчені розглядають фінансове забезпечення з різноманітних позицій, виокремлюючи різні об'єкти та суб'єкти цієї наукової категорії. Крім того, майже недослідженими залишаються питання формування теоретичних засад сутності фінансового забезпечення, спрямованого на ефективний прогнозований розвиток підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням загальних теоретичних положень фінансового забезпечення підприємств займалися такі вчені, як О.Д. Василик, О.В. Гривківська, І.В. Зятковський, Г.Г. Кірейцев, С.В. Мочерний, В.М. Опарін, С.І. Юрій. Специфічні дослідження сутності фінансового забезпечення знайшли своє відображення в працях таких науковців, як, зокрема, В.М. Федосов (в контексті бюджетного менеджменту); О.М. Колодізев (обґрунтування фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємства); В.А. Савчук (в контексті виконання функцій держави); Т.А. Говорушко (в контексті фінансового забезпечення малих підприємств); О.Б. Стефанишин (в контексті розвитку підприємств роздрібною торгівлю).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на велику кількість наукових праць, присвячених питанням сутності фінансового забезпечення, майже нерозкритою залишається проблема визначення змісту фінансового забезпечення розвитку підприємства та його місця в системі фінансових координат підприємницьких структур.

Мета статті полягає у гносеологічному аналізі наукової категорії «фінансове забезпечення», узагальненні виключних властивостей фінансового забезпечення підприємств, обґрунтуванні авторського визначення фінансового забезпечення розвитку підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансове забезпечення є одним зі складових елементів фінансового механізму поряд з управлінням фінансовою діяльністю, фінансовим регулюванням, фінансовим плануванням і прогнозуванням тощо. Фінансове забезпечення передбачає формування та використання фінансових ресурсів підприємств за допомогою оптимізації співвідношення всіх його форм і дає змогу створити такі обсяги фінансових ресурсів господарської діяльності, від яких підприємство мало б змогу не тільки функціонувати беззбитково, але й підвищувати ефективність діяльності та зміцнювати економіку країни загалом [1, с. 254].

У фінансовому словнику подане таке визначення фінансового забезпечення: «фінансове забезпечення – це забезпечення фінансовими ресурсами економіки держави, соціальних потреб і програм, виробництва продукції, науково-технічних досліджень, будівництва і переобладнання підприємств, а також утримання бюджетних організацій тощо» [2].

Аналіз поглядів вітчизняних економістів на сутність фінансового забезпечення підприємства узагальнено в табл. 1.

Досліджуючи багатогранність поняття «фінансове забезпечення», можемо виділити такі його ключові ознаки:

- функція інвестування через форми фінансування;
- елемент фінансового механізму;
- основний метод фінансового впливу на соціально-економічний розвиток через систему фінансування;
- сукупність економічних відносин (система фінансових відносин), що діють через сукупність

Гносеологічний аналіз наукової категорії «фінансове забезпечення підприємства»

Автор/джерело	Об'єкт фінансового забезпечення	Сутність поняття
Т.А. Говорушко [3, с. 103]	Малі підприємства	Специфічний механізм, що включає сукупність методів, важелів, інструментів та форм прояву, створення і використання фінансових ресурсів, за допомогою яких забезпечуються процеси ефективного розвитку малих підприємств.
О.В. Гривківська [4, с. 14]	Діяльність підприємств	Метод фінансового механізму, який дає змогу сформувати достатні обсяги фінансових ресурсів для досягнення безбиткової діяльності, підвищення ефективності господарювання та зміцнення національної економіки.
М.С. Забудюк [5, с. 198]	Підприємства	Сукупність фінансових відносин у процесі залучення необхідного розміру фінансових ресурсів та їх ефективного використання.
О.М. Колодізев [6, с. 34]	Інноваційний розвиток	Сукупність економічних відносин, що виникають стосовно пошуку, залучення та ефективного використання фінансових ресурсів, а також організаційно-управлінських принципів, методів та форм впливу цих ресурсів на інноваційний розвиток національної економіки.
В.М. Опарін [7, с. 17-18]	Підприємства	Реалізується на основі відповідної системи фінансування, яке може здійснюватись через самофінансування, кредитування та зовнішнє фінансування.
Я.В. Пилип'юк [1, с. 256]	Інноваційний розвиток	Сукупність фінансових відносин, які зумовлені інструментами, методами та важелями впливу на процеси розвитку інноваційної діяльності з метою пошуку, залучення та ефективного використання фінансових ресурсів, необхідних для економічного зростання та розвитку суб'єктів господарювання та держави.
П.В. Свидерський [8, с. 147]	Інноваційний розвиток підприємств	Цілісний процес, що охоплює власне фінансове забезпечення, можливості нагромадження і відтворення фінансових ресурсів, а також його регулятивний потенціал.
О.Б. Стефанишин [9, с. 237]	Розвиток підприємств роздрібно-торгівлі	Обсяг і структура фінансових ресурсів, процеси та умови їх надходження, фінансові взаємовідносини суб'єктів господарювання з іншими контрагентами, державними органами влади, фінансово-кредитними інституціями з урахуванням ризиків, що виникають під час залучення фінансових ресурсів.
О.Ю. Шутєєва [10, с. 120]	Функціонування ринку цінних паперів	Сукупність фінансових відносин, які обумовлені інструментами, методами та важелями впливу на складові ринку цінних паперів з метою створення умов для ефективного виконання покладених на нього функцій, що, на відміну від наявних, дає змогу вбачати ключову підсистему реалізації процесу інвестування як визначальний аспект розвитку ринку цінних паперів.
С.І. Юрій [11, с. 41]	Підприємства	Формування цільових грошових фондів у достатньому розмірі, а також їх ефективне використання. Виділяються п'ять елементів фінансового забезпечення суб'єктів господарювання, а саме самофінансування, кредитування, бюджетне фінансування, оренда, інвестування.

Джерело: систематизовано автором відповідно до наукової літератури

форм і методів створення, мобілізації та використання фондів фінансових ресурсів;

– процес організації фінансування на основі відповідної системи фінансування;

– процес реалізації безперервного характеру відтворювальних процесів за рахунок власних та залучених фінансових ресурсів [12, с. 2].

Обробка наукової літератури та проведений гносеологічний аналіз фінансового забезпечення розвитку підприємства дали змогу узагальнити характерні ознаки цієї наукової категорії, що унаочнено на рис. 1.

Слід зазначити, що досить часто в практичній сфері відбувається підміна понять «фінансове забезпечення підприємства» та «фінансування підприємства» з припущенням їх тотожності. Однак, на нашу думку, це принципово різні поняття, хоч і взаємопов'язані.

Так, О.О. Терещенко, трактує фінансування як заходи, спрямовані на покриття потреби підприємства в капіталі, які включають мобілізацію фінансових ресурсів (грошових коштів, їх еквівалентів та майнових активів), їхнє повернення, а також пов'язані з цим відносини між підприємством та капіталодавцями (платіжні відносини, контроль та забезпечення) [13, с. 24].

Група авторів на чолі з І.О. Бланком вважає, що фінансування на рівні підприємства можна визначити як процес мобілізації та витрачання грошових коштів або використання інших фінансових інструментів з метою формування (придбання або створення) активів та виконання зобов'язань [14, с. 122].

А.М. Поддєрьогін визначає фінансування підприємства як систему використання різних форм

і методів фінансового забезпечення функціонування підприємств і досягнення ними поставлених цілей, яка спрямована на виконання таких основних завдань: фінансове забезпечення операційної та інвестиційної діяльності; пошук резервів збільшення доходів, підвищення рентабельності та платоспроможності; належне виконання зобов'язань перед суб'єктами господарювання, бюджетами усіх рівнів, банками; мобілізація фінансових ресурсів в обсягах, необхідних для належного фінансування розвитку підприємства, збільшення власного капіталу; контроль за ефективним розподілом і використанням фінансових ресурсів [15, с. 16].

Отже, на наш погляд, фінансування є більш вузьким поняттям, ніж фінансове забезпечення підприємства, яке обмежується мобілізацією та використанням фінансових ресурсів. Фінансове забезпечення, окрім зазначених питань, включає оптимізацію структури фінансових ресурсів, фінансову політику, механізми управління фінансовими ресурсами з метою забезпечення функціонування підприємства як в короткостроковому періоді, так й в довгостроковій (стратегічній) перспективі.

Для досягнення цілей дослідження нам необхідно визначити зміст фінансового забезпечення, спрямованого саме на розвиток підприємства. На наш погляд, у взаємозв'язку між фінансовим забезпеченням підприємства та його розвитком є проміжна ланка, а саме фінансовий потенціал, який є підґрунтям розвитку підприємства. Таким чином, вважаємо доцільним визначити сутнісні характеристики фінансового потенціалу та обґрунтувати його місце у фінансовому забезпеченні розвитку підприємства.

Рис. 1. Узагальнення характерних ознак фінансового забезпечення підприємств

Джерело: розроблено автором на основі опрацювання наукової літератури

Сутність, зміст та структура фінансового потенціалу є предметом багатьох фундаментальних досліджень вчених-економістів. Проте для нашого дослідження цікаві ті з них, що відображають значення фінансового потенціалу для розвитку підприємства.

Так, Г.В. Кучер розглядає фінансовий потенціал як складову фінансового механізму, пов'язану з регулюванням, стимулюванням та забезпеченням економічного розвитку як економічних суб'єктів, галузей, так і країни загалом [16, с. 100]. В цьому трактуванні вчений робить акцент на тому, що фінансовий потенціал відображає наявність умов для розширеного відтворення економіки держави загалом та суб'єкта зокрема.

Подібної думки дотримується Ю.В. Селіванова, яка зазначає, що фінансовий потенціал – це можливості системи фінансових ресурсів і компетенцій підприємства забезпечувати рішення поточних і стратегічних задач, орієнтованих на стійке функціонування та розвиток підприємства [17, с. 151].

Фінансовий потенціал виступає важливою складовою загального потенціалу підприємства, адже саме ця його складова відображає стан та обсяг сукупних фінансових ресурсів, які необхідні для його нормального безперебійного функціонування, а також для формування конкурентних стратегій розвитку своєї діяльності в майбутньому. Він є критерієм, який визначає здатність підприємства до пристосування за змін економічної кон'юнктури, адже саме він відіграє важливу роль у спроможності підприємства генерувати необхідний обсяг позитивних грошових потоків, бути інвестиційно привабливим, ліквідним та фінансово надійним [18, с. 77]. В цьому контексті доцільним є визначення фінансового потенціалу, яке надає Г.В. Корнійчук, а саме як сукупності об'єктивних передумов (можливостей) залучити такий обсяг фінансових ресурсів, який в конкретних організаційно-економічних і фінансових умовах підприємство спроможне відшкодувати у повному обсязі за рахунок чистих грошових потоків від його виробничих та інвестиційних програм, для реалізації яких залучаються ці фінансові ресурси [19, с. 74].

Вчені-економісти Г.П. Куліш та В.В. Чепка вважають, що фінансовий потенціал забезпечує можливість трансформації ресурсного, виробничого, інноваційного, інвестиційного, маркетингового, організаційно-управлінського потенціалів у

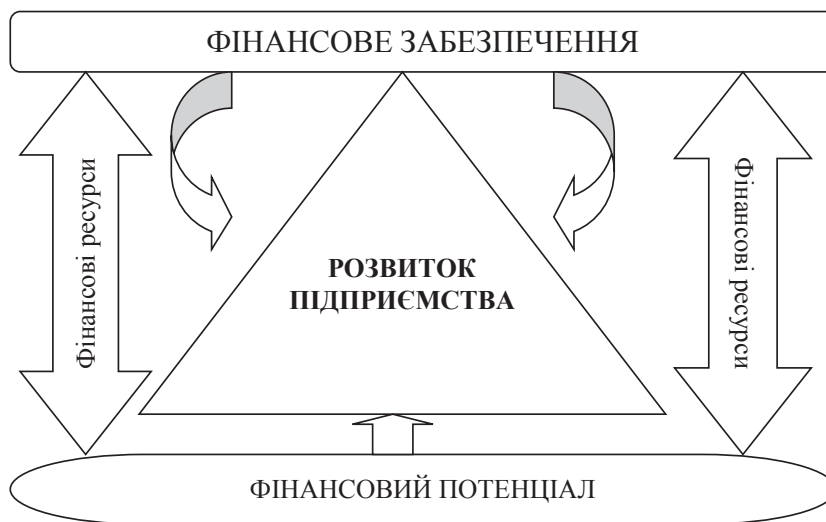

Рис. 2. Взаємозв'язок між фінансовим потенціалом, фінансовим забезпеченням та розвитком підприємства

Джерело: розроблено автором

фінансові результати діяльності та використовуються для досягнення стратегічних і тактичних цілей підприємства [20, с. 30].

Таким чином, на основі проведеного вище аналізу можна зробити висновок, що фінансовий потенціал як сукупність наявних та потенційних можливостей підприємства щодо мобілізації та нарощування їхнього обсягу та трансформації їх в інші фактори виробництва [22] створює умови для фінансового забезпечення розвитку підприємства. Структурно-логічна схема взаємозв'язку означених категорій представлена на рис. 2.

На основі наведених вище теоретичні викладки автори вважають, що фінансове забезпечення розвитком підприємства як складна та багатоаспектна економічна категорія є процесом генерації через формування та використання фінансового потенціалу та системи методів, механізмів, інструментів та важелів управління фінансовими ресурсами, персистентного фінансового потоку, достатнього як для забезпечення успішного поточного функціонування підприємства, так і для стимулювання розвитку підприємства.

Висновки. На основі проведеного дослідження обґрунтоване авторське трактування фінансового забезпечення розвитку підприємства, яке, на відміну від інших, акцентує увагу на визначальній ролі фінансового потенціалу у стимулюванні розвитку підприємства. Подальші дослідження було б доцільно спрямувати в напрямі методологічних засад управління фінансовим забезпеченням розвитку підприємства.

Список використаних джерел:

1. Пилип'юк Я.В. Теоретичні засади процесу визначення сутності фінансового забезпечення інноваційного розвитку. Науковий вісник НЛТУ України. 2015. Вип. 25.4. С. 253–258.
2. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Фінансово-економічний словник. 3-тє вид., перероб. та доп. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. 844 с.
3. Говорущко Т.А. Концепція фінансового забезпечення малих промислових підприємств. Формування ринкових відносин в Україні. 2010. № 4. С. 100–104.
4. Гривківська О.В. Теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення діяльності підприємств. Формування ринкових відносин в Україні. 2004. № 2. С. 12–15.
5. Забедюк М.С. Теоретичні засади фінансового забезпечення діяльності підприємства. Економічний форум. 2016. № 3. С. 195–200.
6. Колодізєв О.М. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку національної економіки: дис. ... докт. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит»; ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України. Суми, 2011. 508 с.

7. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія): навч. посібн. Київ: Вид-во КНЕУ, 2002. 240 с.
8. Свидерський П.В. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку промислових підприємств. Экономика и управление. 2011. № 6. С. 145–151.
9. Стефанишин О.Б. Управління фінансовим забезпеченням розвитку підприємств роздрібною торгівлі: дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)»; Львівський торговельно-економічний університет. Львів, 2017. 266 с.
10. Шутєєва О.Ю. Теоретичні засади визначення сутності фінансового забезпечення функціонування ринку цінних паперів. Фінансовий простір. 2013. № 3(11). С. 118–122.
11. Юрій С.І. Фінанси: вишкіл студії. Тернопіль: Картбланш, 2002. 357 с.
12. Осьмірко І.В. Система фінансового забезпечення інноваційного розвитку: поняття, структура та принципи функціонування. Бізнес-Інформ. 2012. № 7. С. 47–49.
13. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2003. 554 с.
14. Бланк І.О., Лігоненко Л.О., Гуляєва Н.М. Фінансове забезпечення розвитку підприємств: монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. 344 с.
15. Поддєрьогін А.М., Білик М.Д. Фінанси підприємств: підручник. 6-те вид., перероб. і допов. Київ: КНЕУ, 2006. 552 с.
16. Кучер Г.В. Фінансовий потенціал економічного розвитку: теоретичний аспект. Вісник КНТЕУ. 2014. № 4. С. 92–105.
17. Селиванова Ю.В. Фінансовий потенціал як фактор розвитку бізнесу в конкурентній ринковій середі. Вісник Донецького національного університету. Сер.: Економіка і право. 2013. Вип. 1. С. 149–155.
18. Громова О.С. Фінансовий потенціал як основа формування прибутку підприємства. Економіка та управління підприємствами. 2017. Вип. 5. С. 75–78.
19. Корнійчук Г.В. Структурні компоненти фінансового потенціалу агроформувань. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. Вип. 11. С. 73–77.
20. Куліш Г.П., Чепка В.В. Фінансовий потенціал підприємства та його роль в умовах нестабільної економіки. Статистика України. 2017. № 1. С. 29–35.
21. Нонік В.В., Полчанов А.Ю. Фінансовий потенціал як економічна категорія. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 17. С. 5–9.
22. Хринюк О.С., Бова В.А. Сутність фінансового потенціалу підприємства. Актуальні проблеми економіки та управління: збірник наукових праць молодих вчених. 2017. № 11. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/102585/97661>.

Котьялова-Литвин И. В.

Частное высшее учебное заведение «Европейский университет»

АКСИОЛОГИЯ ФИНАНСОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ

Резюме

В статье проведен гносеологический анализ научной категории «финансовое обеспечение предприятия», а также обобщены ее ключевые характеристики. Обоснована взаимосвязь между финансовым обеспечением, финансовым потенциалом и развитием предприятия. Сформировано авторское определение финансового обеспечения развития предприятия.

Ключевые слова: финансовое обеспечение, финансовый потенциал, развитие предприятия, финансирование предприятия.

Kot'kalova-Lytvyn I. V.

Private Higher Education Institution “European University”

AXIOLOGY OF FINANCIAL SUPPLYING OF ENTERPRISE DEVELOPMENT

Summary

Gnoseological analysis of the scientific category “enterprise financial supplying” was carried out and its key characteristics were generalized in the article. Article substantiates interrelation between financial supplying, financial potential and development of an enterprise. Author’s definition of financial supplying for development of an enterprise has been formed.

Key words: financial supplying, financial potential, enterprise development, financing of the enterprise.